EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET
5. aastakäik
Toimetaja Juhan Kolds
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.) O. H. Wermelin

Peatoimetus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kockagränd 3
Aadress: Box 16320, Stockholm 16
Telefon: 21 84 46

Abitoimetus ja talitus:
Toimetaja Jüri Aus
Aadress: Eskilstuna, Box 120
Uppl. C. Telefon: 016/477 72
Tellimisperaamiro nr. 28650

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 92:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 31:—
Kuu ..... kr. 9:—
Kuulutushind 60 öörj mm.
Ärikuulutused 70 öörj mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1963

Eskilstuna-Kuriren

Reedel, 18. oktoobril 1963
Upplaga C
Nr. 243 (1382)

Haman: USA värbab oma teenistusse "balti emigrante"

STOKHOLM — Raudkardina taha tagasi pöördunud eesti keeleteadlane Artur Haman kirjutab oma "Izvestijas" publitsecritud artiklis pikalt ja laialt n.n. ameerika sploonaazhist Rootsist ja teistes Skandinaavia riikides. Seejures tõstab Haman eriti esile Rootsi ringhäälingu kaastöölist Gustaf Svensson, uudistebürood Associated Pressi, USA saatkonda Stockholmis ning tervet rida balti põgenikke. Haman märgib, et ameeriklased püüdnud rootsi valitsuseliikmeid meelitada oma võrku "orgiatega", miliisid peetud AP Skandinaavia osakonna end. juhatsja Tom Reedey villas Lidingöl.

"Izvestija" artikli sissejuhatuses märgib lehe toimetus, et kohe pärast Rootsi saabunist haizanud Hamani jälitama ameerika salaluureagendid, kellede kohta märgitakse, et nad püüdvat värvata Rootsi pinnal agente, et neid hiljem ära kasutada sabotaazhiks ja sploonaazhiks N. Liidu ja teistes riikides. Edasi konstateeritakse, et ameeriklased kasutavat oma tegevuseks USA ametlikke asutusi Stockholmis ning eriline heameelega balti n.n. "emigrante". Kremli valituselehte sissejuhatuses tutvustatakse Hamani kui USA luureteenistuse ohvrit, kes saanud jälitamisest lahti alles siis, kui ta N. Liidu võimude juures avaldas soovi kodumaale tagasi pöörduda. Nüüd töötavat Haman okupeeritud Eestis, teonitab "Izvestija". Haman kirjutab "Izvestijas" kõigepealt, et ta on endise "kodanliku Eesti" kõrgema riigiametniku poeg ja põhjendab oma põgenemist Rootsi sellega, et ta oma mitmeti kõikuvate maailmapolitiitsete vaadete tõttu ei pidanud edaspidisi elu Eestis soovitaks.

Kuidas põgenemine aset leidis, ei märgi Haman oma artiklis, vaid kontaseerib lühidalt, et ta saabus Rootsi kaheksa aasta eest ja elas Stockholmis.

Haman jutustab, et juba 1955 a. "atakeerinud" teda ameerika salaluureagendid, kusjuures Haman nimetab eriti Carlton-nimelist ameeriklast. Tol korral aga läinud Hamanil Jordia kõrvale põlgelda. Halveminj aga läinud Hamanil mõõdunud aastal, mil ta sõitis USA-sse, et Bostonis osa võtta rahvusvahelisest keeleteadlaste kongressist. Juba kolmandal päeval ilmunud lagedale uus agent, mister Carlquist, kes ilma pikema sissejuhatuseta ütelnud, et USA luureteenistus tahab Hamani värvata oma agendiks Rootsis. Haman jutustab, et sedapuhku polnud tal võimalik ära öelda, sest ta viibis USA-s kodakondsuetuna, omades vaid rootsi võõrastepassi. Teda olevat isegi lihvardatud ja talle tehtud selgeks, et sellist passi omades polevat tal loota mingit kaitset Rootsi võimudelt.

12. septembril saabus Haman Washingtoni, kus agent Carlquist pani teda elama hotelli "Presidential Garden", misjärele elpoolnimetatud Carlquist ja tema otsene ülemus Braun (Brown) kiiluistanud teda iga päev kahe nädala jooksul. Haman kirjutab, et ameeriklased olnud eriti huvitatud andmetest N. Liidu kohta ning olnud "väga huvitatud" ka Hamani "Kontaktidest" rootsi teadlastega, ajakirjanikega ja üliõpilastega. Peale selle nõudnud nad Hamanilt andmeid tema "emigrantlikke sõprade" kohta, kes Rootsis omasid riiklikke, sõjalisi ja teaduslikke positsioone. Hamanilt olevat nõutud andmeid ka kahe eesti põgenikuu kohta, keda öeldi töötama rootsi kontraspionaazhis.

Haman märgib, et kõnelusest ameeriklastega saanud talle selgeks, et USA erilise heameelega kasutab oma Rootsi-spionaazhiks just "balti emigrante", kel ledest suurem osa on rootsi kodanikud. Kui Haman ameeriklastele mõnes osas vastu hakkas, olnud nende viha piiritu. "Nad võivad su pea maha võtta", karjuinud Carlquist Hamanile.

Edasi märgib Haman, et USA luureteenistus muu hulgas kasutavat Associated Pressi Stockholmi-osakonda oma "räpasteks otstarteeks", kusjuures AP tolleaegne juhataja Tom Reedey olevat püüdnud oma agendiks värvata

Järg. lhk. 2.

Fil. lic. Artur Haman

Kadunud teadlane ilmus välja MOSKVAS — osutus AGENDIKS!

Kolmapäeva pealeõhtual, kui ilmusid Moskva lehed, selgus Arthur Hamani kadumise müistatus, millest Eesti Päevaleht jutustas sama päeva hommikul. Noor teadusemees ja Stockholmi ülikooli doktorand kerkis Izvestijas esile "repatrilandina", eestlaskonnas viimasel ajal tekkinud kahtlustused, et noor teadusemees on läinde tulnud venelaste ülesandel ja agendina. Hamani saabus Rootsi a. 1955 n.n. hilise põgenemuna ja selektas, et ta on põgenenud üle N. Liidu piiri Soome ja sealt edasi Rootsi. Tema küsitelud välismaalaste politseis kestsid ehtavaliselt kaua, kuna ta jutustus tundus fantastilisena ning mitmete osades usutamatuna, pealegi ei annud ta end ametivõimude kätte mitte Soome-Rootsi piiri ületamisel, vaid juba Keski-Rootsi jõudnult.

Midagi siiski kompromiteerivat tema kohta ei selgunud ja kuna ta oli endise Skandinaavias viibinud diplomaadi Tuulse poeg (peekonna endine nimi oli Haman, millist nime põgenik hakkas kasutama), Stockholmis Eesko-vi koolis õppinud ja leidis tuge päritlustel väljapoolt, siis otsustas Välismaalaste Komisjon talle anda asüüli. Kõik näis korras olevat, sest Artur Haman asus kohe oma õpinguid jatkama Stockholmi ülikoolis ega näinud suurt huvi tundvat pagulasasjade vastu. Tema maailmaks näis olevat teadus. Professorid imetlesid tema briljantset aju ja andekust ning nii oli taj rekordiliikese ajaga ülikoolidiplom käes koeteleduse alal ning lisaks litsentsiaadistipendium. Ka selle kraadi saavutas ta kiirelt ning vilmasel ajal kirjutas ta valmis oma doktori väitekirja läti keele semantika alalt, millne valmis kevadel ja pidi trükki minema. Seoses oodatava dotsentuuriga anti talle ka õppetõesanna, millega ta pidi alustama 5. septembril. Kõigile on tuntud tema eesti keele õpik rootslastele, mis on koostatud teadusliku pädevusega ja sai bea arvustuse. Ta valdab muide peale eesti ja läti keele veel leedu, vene prantsuse, inglise, saksa, soome ja rootsi keeli. Nii paistab hästi sisseelavat Rootsi ühiskonda hakates samal ajal rohkem huvi näitama ka pagulasühiskonna vastu. Kandidaatides mitu hulgas ka Eäinduse valimisil ja nõnes lektoriks rahvaülikooli. Koha sai ta õpingute ajal ameerikliaste suurde audisteagentuuri Associate Press, kus ta oskas saavutada usaldust. Ta oli sageli külaline Stockholms-Tidningeni hoone kõrval, kus asub Associated Press, asuvas ajakirjanike lokaalis "Tornstopet", kus ta üileklaasi taga sõbitas rootsi ajakirjanikega kui ka välisajakirjanikega rohkeid tutvusi. Sealjuures laienes ta tutvusringkond peale eestlaste ka teiste pagulasrühvusteni, m.h. läbi kääes venelastega.

Eesti poolel ilkus ta mitte ainult Esinduse, vaid ka ERN ringkonnis, mängides müüdnkat ja sooja rahvuslast. Ta organiseerus ka akadeemiliselt, kuid oli hiljuti saanitud lahkuma, kuna tekkisid kahtlused tema tegevuse suhtes.

Kahtlused tekkisid ühenduses Hamani viibimisega läinud aasta sügisel USA-s rahvusvahelisel keeleteadusliikul konverentsil. Ta saabus ootamatult, kaks nädalat enne ettenähtud tähtaega Stockholm tagasi ja samal ajal USA-st saabunud eestlased jutustasid, et sealseid eesti ringkondi ei ameerika ametivõimude poolt hoiatatud Hamani eest, kes olnud sunnitud sealt lahkuma. Haman oli tuttavatele kurtnud, et teda on ülekohtuselt koheldud. Ta kavatsevat aga esialgul oma teadusliku töö lõpetada ja siis asuda enda rehabiliteerimisele, puhtakspsemisele.

Ta kadus paariks nädalaks põranda alla ega annud end kokku kellegiga. Vahepeal aga oli kuulduss eestlaskonnas levinenud kahtlustustest, teda suniiti lahkuma Esinduset, mida ta ka lubas teha, kuid oneti jättis lahkumispalve esitamata ning lubas advokaadi kaudu neid vastutusele võtta, kes tema nime riivavad.

Ta tõmbus aga avalikust elust tagasi ning vähesed nägid teda kevadel enne kadumist. Ta oli seletanud, et ta läheb Soome teaduslikku andmestikku muretsema.

Järg. lhk. 2.

UDO KIRS SET-meister

Klubimeister U. Kirs

Äsja lõppenud välishooajal oli klubi tegevus, nagu eelmiselgi aastatel, koondunud Hjorthagen-sti koduväljakuile, kus toimusid nii treeningmängud kui ka klubi poolt korraldatud võistlused.

Augustis-septembris toimusid klubi esiväistlused. Üksikmängus peeti mängud sel aastal ainult ühes klassis, 16 osavõtjaga nõllele lisaks mängijate vahel, kes oma esimese mängu kaotasid, korraldati troostiturniir. Üksikmängude finaalis kohtusid, nagu eelmiselgi aastal, U. Kirs ja J. Perten, kusjuures U. Kirs võitis tagajärjega 6—3, 4—6, 6—0.

Troostiturniiri võitjaks tuli U. Tohver. Paarismängus (6 paari) tuliid meistriks M. Köstner/V. Parik. Tagajärgi: Üksikmäng, poolfinaalid: U. Kirs — V. Parik 6—0, 6—0, J. Perten — I. Roots 6—4, 6—2. Paarismäng, poolfinaalid: M. Köstner/V. Parik — I. Roots/V. Kõbas 6—2, 6—4, R. Tarmet/R. H Türner — J. Perten/R. Sild w.o. Finaal: M. Köstner/V. Parik — R. Tarmet/R. H. Türner 6—1, 6—2. Troostiturniir, poolfinaalid: R. Tarmet — V. Jaanivald 6—3, 3—6, 6—3, U. Tohver — L. Nugiseks 6—1, 6—0. Finaal: U. Tohver — R. Tarmet 6—3, 6—4.

Algusega 19. juunil peeti klubi handicap-turniir 16 osavõtjaga. Võitjaks tuli Robert—Harri Türner. Poolfinaalid: R. H Türner-(0.3/6) — V. Parik (0.15 1/6) 6—4, 3—6, 6—3, U. Tohver (0.2/6) — I. Roots (0.15) 6—4, 6—5. Finaal: R. H. Türner — U. Tohver 4—6, 6—3, 6—3.

JALLE ALGAS KOOLITEE ... 5. klassi õpilased Ene Siitlart, Helle Viirlaid ja Ene Varik Toronto Eesti Tüüenduskoolis esimesel koolipäeval.

Eestlanna Türgimaal

Türgimaalt saabus hiljuti tagasi rootslastest turistide grupp kes tõid "Eesti Päevalehe" toimetusele kaasa kirja seal elunevalt eestlaselt Alno Roselutlt, kelle nelupõlve nimeks oli Taidur.

Kohtumine sündinud täiesti juhuslikult. Kui rootslased läinud bensiinijaamast oma autole bensiini võtma, tulnud neid teenima blondpäine naine, kes olnud võõrastest huvitatud. Kuulda saades, et nad on pärit Rootsist, olnud ta teadlik, et seal asub arvukamalt eestlasi, kuid nimepidi kedagi ei tea. Nii saatiski üldise tervituse, et neid üle anda "Eesti Päevalehe" kaudu —

Laulumehed ringsõitudel ja Montreali-eestlaste kodudes

Igale laulumehele määras Agu Aarma vastuvõtukomiteest Montreali Jaani koguduse majas "hooldava" eesti perekonna, kelle juures siis vastav laulja ööbis ja kes temale eraviisilisi ringsõite korraldasid. (EPL-foto Trummar.)

MONTREAL (EPL) — Stokholmi eesti laulumeeste teisel külastuspäeval Montrealis pakkusid kohalikud laulurennad neljatunnise ringsõidu Montreali vaatamisväärsustega tutvumiseks. Ringsõit algas kesklinnast Dominion square'lt monumentaalsee Sunlife Buildingi eest, kuhu kellu kümneks kogunes umbes pooleteistsada eestlast koos vastuvõtjatega. Katoliikliku linnana omab Montreal paljusid kauneid ja stiilseid sakraalehitisi eesotsas Jumalema kirikuga, mille sisemus jätab oma kunstilise teostuse poolest meelejäätva mulje. Uhkelt vaatab üle linna selle keskel asuvalt Mount Royalj jalalt St. Josephi katedraal kupliga, mis olevat oma suurtse poolest Rooma Peetri kiriku järgmine. Seda katedraali olevat ehitatud juba üle neljakümne aasta, kuid valmis polevat see veel tänasenii. Kahjuks ei võimaldanud ajapuppus külastada selle jumalakoja sisemust, mis olevat oma stiililisett teostuselt paljupakkuv. Laulumehed ja neidega kaasareisijad kasutasid rohkesti võimalusi pildistamiseks, kuna Montrealis leidub tõesti palju objekte jäädvustamiseks.

Turistide juht jagas rikkalikult suulist informatsiooni iga vaatamisväärduse kohta ja nii said küllasõitnud teada, et Montrealis elab 2,5 milj. elanikku, selleit arvust 60 prots. prantslasi, ülejäänud on inglased ja teised rahvused. Moskvas öeldi vanasti olnud 700 kirikut, kuid ka Montrealis olevat käesoleval hetkel neid üle gemale 700, selleit arvust 300 katoliku kirikut. Suurest St. Lawrencei jõe sadamast sõidetj lähedase nähtavuse kaugusell mööda, kuid sadamaz valitses ehtavaline vaikus: laadimistöölised streikisid ja suurtel ookeaniihiigalstel nkis kõik olevat väljasurnud. Külastati ulatuslikku botaanikaneda ja sealt jatkatj pärast pooletunnilist peatust linnasõdames asuvale Mount Royallle, mille tipus asetses väike järv! Turistide teenistuses seisid hobutroskad, umbes sellised, nagu neid kodunaa linnades võis näha veel meie omariiklusel esimesel aastakümnel ja mida eestlased polnud Rootsis veel üldse nälnud.

Stiilililselt jätab Montreal väga mitmekesise mulje. Näib, et siinsed arhitektid on olnud ohjeldamatud ja vabad oma konstruktiivses loomingus. Kesklinnas ja rikaste linnaosades terkab sagelt silma prantslaste lemide stiilisugemete põhjal loodud suured lossid (kui nii väljendada kohasema oskussõna puudumisel). Kuid esineb ka väga tagasihoidlikke väikelamuid. Montreali kesklinn läheb aga hoogsalt vastu samasugusele metamorfoosile, nagu seda elab praegu üle Stokholm. Võimsate kühvlite koppadesse kaovad vanemad ja ühe-ja kaheksa-elanud hooned andes ruumi uutele ja moodsatele hoonehiigalstele. Kuid rikkalikult nähtu põhjal puudub võimalus ühtlase ülevaate andmiseks ja see võib jääda teiseks korraks.

Rootsist küllasõitnud eestlased paigutati hästi väljatöötatud kaava kohaselt kohalike suguvendade juurde korteritesse, kus oli sooja ja sõbraliku küllaislahkuse osalisteks. Perrahvas läitis küllaiste vaba aja autesõitudeks linnas ja selle läheduses, telefonil helisesid virgalt ja astuti ühendusse sõpradega ja tuttavatega, et vähemalt sel viisil rahuldada oma esialgset uudishimu ja pärida küllaiste uudiste järgi kodumaale üle. Küllaislahkus on olnud rohkesti ja küllaiste vaba aeg on olnud riikas meeldivatest üllatustest.

Rõhuvale enamikule küllasõitnuist oli see esimene võimalus pärast kahe lahusolidud aastakümnet näha jälle oma sugulasi, sõpru ja tuttavaid ja sellepärast on olnud palju jutustamist. Reedel kell 15 kogunesid lauluvennad jälle Eesti Kogudusse majja, et teha võimseid viimistlusi laupäeval, 12 okt. asetleidvaks kontserdiks. Huvi kontserdi vastu on kohapeal ja Montreali ümbruskonnas elunevate eestlaste keskel suur ja laupäeval kella 18-eks on oodata Westmount High School auditooriumi, kus esinetakse kontserdiga, rekordiliselt eestlasi.

Seniks võib raportecrida, et "pardal on kõik korras".

Oskar Lillendal

Aktuaalset kirjandusrindelt

Vestlus kirjanik Bernard Kangroga

— Hakkasime läinud aastal avaldama sarja kirjanike monograafiatest, kuna on tekkinud vajadus esitleda laiemale publikule mele esilekündivamaid autoreid aktuaalses kirjandusloolises vormis, jutustab Eesti Päevalehele Eesti Kirjanike Kooperatiivi juhataja kirjanik Bernard Kangro, kui temaa poole pöördume hooaja kirjandusproblee-mide ja uudiste selgitamiseks, Bernard Kangro juhib kõigepealt tähelepanu, et neil päevil tuli trükist sarja kolmas, Marie Underile pühendatud number prof. Ants Orase kvalitteetsest sulest ja rõhutab, et selle raamatuga on sarja lime ja vajadus stabiliseerunud.

— Seni ilmunud numbrist — nendeks on Arvo Mägi "Karl Ristikivi" ja A. Kurlentsi "Karl Rumor — nähtub, et teatud mõttes on tabatud rahvaõrane, kuid siiski laiemale ja ajanõudelle vastav tase, jatkab hr. Kangro. On selgunud, et sarja ilmumine on kindlustatud ja jatkub välja kuulutatud kava kohaselt. See sisaldab ju palju uudismaterjali ning kõigneb sellega ka meie uuema kirjandusloo seni kirjutamata peatükiks. Nii sõnas kui pildis annab see värskelma ülevaate meie kirjanike elust ja loomingust, moodustadest, tervikult asendamatu kogumiku.

Väljaandjate arusaamist mõõda peaks see sari kujunema hädavajalikuks mitte üksi spetsiaalselt ilukirjanduset huvitatud isikuile, vaid ka neile, kes pole "tugejad" selle sõna laiemas mõttes. Neis ülevaatlikes lühimonograafiais on nimelt igal ühel, kel pole võimalik ise jugeda läbi kogu meie kirjandusliikku toodangut, püsida ajatasemel meie kirjanduliku eluga üldiselt. See on ju vajalik kasvõi nähteks informatiivseks materjaliks väljapoole meie oma keeleplirc, kõigile neile, kes kontaktis mele naabritega ning kel tuleb anda seletusi mele aktuaalsest kulturielust. Aga loomulikult aitab see orientreeruda ka med endil ja juhib meid allikate juurde, mis meile olulised.

— Mis on sarja kavas oodata järgmisena ning missugune on nende väljaanete ilmunistihedus?

— Nagu öeldud, on Marie Underi monograafia sarja kolmas, ning lähemal ajal on ilmumas Arvo Mägi, August Mälgu ja Pedro Krusteni lühimonograafiad, mis on kavatsetud ilmumiseks eelolevaiva talve kirjandushooaja jooksul. Osa neist on käsikirjas juba valminud ja ootavad ilmumiskaelkut. Kuue esimese raamatuga on väljakuulutatud sari täidetud. Kuid nihkasti vajadusest kui vastuvõetust tingituit on edasinegi ilmumine enam-vähem liikel. Nõnda on kavas ja ettevalmistamisel Albert Kivikase, Gert Helbemäe, Ants Orase jt. monograafiad. Kirjutajaiks on mele tuntuima esseistid ja kriitikud, Kellele sellega avaneb ju võimalus end avaldada ka pisut pikemas vormis kui see võimalik näiteks mele päeva — või nädala-pressis."

Värskelma väljaandena on Rootsis elavate eestlaste lauale jõudnud just Bernard Kangro uus romaan "Kivisild". Oleme teostanud arvestuse ja leidnud, et see on kirjastuse 150-nes raamat. Mida oleks autoril sel puhul öitelda nihkasti kirjastuse tegevuse kui oma romaani seisukohast?

— Arvestus peab paika ja sel

Järg. lhk. 2.

Kirjanik Bernard Kangro, Kirjanike Kooperatiivi juhataja, on ühtlasi kirjastuse 150-nda raamatu "Kivisild" autor. See on raamat tema Tartu-tsükli jatkamiseks.

EPL *17. oktoobril 1963*

SPIOON MEIE HULGAS

Vaevalt jõudsime teatada eesti noorema teadusemehe Arthur Hamani salapärasest kadumisest, kui juba lahendus tuli — Moskvast. Izvestijas püütakse maailmale muljet jätta "pagulusest pettunud humanistist", kes on vabatahtlikult tagasi pöördunud suurele kodumaale kuid otsekohe järgnev rünnak läänemeelne suunas räägib teist kedt: tegemist oli kommunistliku impeeriumi agendiga, kes poetati a. 1955 asstal Rootsi lavastatud pögenemisega ning ülesandega endale kiresti muretseda sellel maal positsioon akadeemilistes ringkondades. Nagu vene vastuluure ja sipionaažni juures sageli toimub, võib ülesannete täitmine järgmeda alles mitu aastat hiljem,siis kui vajalik usalduslikkus ühiskonnas on saavutatud. Arthur Haman oli tubli tüki sellest osas edasi jõudnud: rekordkirelt lõpetas ta Stockholmi ülikooli, sai teaduslikuks edasiõppijaks, tegi lisentsiandmisingi niiid oli tal doktorigi kõe ulatuses. Kuid siis aga juhtus midagi: ta paljastati reisil USA-sse. Peremehed Moskvas kiirustasid tema tagasikutsumisega, et vältida võimalikke skandaale agendi ümber läänes ja lõigata kasu asja kujutamisena peapealepõõdult: pettunud noor nus mees pöördub tagasi...

Endine iseseisvuseaegse diplomaadi poeg oli crakordselt andekas ja kahtlemata oli ta paljuhulgav teadusmees. Paraku oli aga talle ette nähtud teine, ebaväärne ülesanne, mille saamise osjaolude ümber valitseb teadmatus. Kasvanud üles küüditatuna oli MVD-l crakordiesid võimalusi surve avaldamiseks juba maast madalast ja tema väljakoolitamiseks eriotstarbeks. Praegu näib selge olevat, et ta oma agendi "hariduse" sei Riias, kus õppis ära ka läti keele. Igal juhul oli ta oma ülesandeandjate "peos" ja kui tuli tagasikutsumine, siis läks ta puiklemata, jättes tegemata oma doktori, kuigi väitekiri oli valmis. Kiri pildiga tuttavale daamile oli nagu teatud sentimentaalne hüvastijätt Soomest, telegramm Kopenhaagenist oli aga juba kahtlemata jälgedesegamiseks saadetud peremeeste korraldamisel. Nii peab arvama, et Artur Haman tegelikult on juba umbes kolm kuud Moskvas "memuaare kirjutamas", mis niiid ilmuma hakkasid Izvestijas.

Artur Haman on osutunud vaba eestluse Wennerströmiks. Kui palju ta on andmeid kogunud ja informatsioone andnud oma kaasmaalaste kohta, on võimatu öelda. Teataval määral selgub see tema kirjutustest osa aga jõuab Kremli arhiividesse. Ta oli pagulaspõõrdunud, ja mitte küll eriti aktiivseik kuid omas aeati sõpru, kes olid hästi informeeritud — pahaaimamatud inimesi. Seal kõrval oli tal ka suur rahvusvaheline tutvuskond. Ta poetas end juba alguses keelteoskusega Associated Pressi kaastöölisksonda ja nii saavutas teatud eriõiguse agendina ka väljaspool pagulaskonda. On iseloomustav, et Haman loetleb oma esimeses rünnakuartiklis ka mõningaid kolleege sellest uudistevahendusasutusest. Ta oli rohkem kui pagulasspioon.

Sõbralik, meeldiv, intelligentne iseseisvuseaegse diplomaadi poeg oli crakordselt andekas ja kahtlemata oli ta paljuhulgav teadusmees. Paraku oli aga talle ette nähtud teine, ebaväärne ülesanne, mille saamise osjaoludegi ümber valitseb teadmatus. Kasvanud üles küüditatuna oli MVD-l crakordiesid võimalusi surve avaldamiseks juba maast madalast ja tema väljakoolitamiseks eriotstarbeks. Praegu näib selge olevat, et ta oma agendi "hariduse" sei Riias, kus õppis ära ka läti keele. Igal juhul oli ta oma ülesandeandjate "peos" ja kui tuli tagasikutsumine, siis läks ta puiklemata, jättes tegemata oma doktori,

Kla.

Toronto Eesti Majas algas pidulik aktusega täiendskooli õppeaasta. Registreeriti rekordiliselt ligi 100 uut õpilast (pildil õpetaja Endla Konsi nuddlaisi registreerimas). Toronto eesti täiendskool on suurim vaba maailmas.

Aktuaalset kirjandusrindelt

alg. 1. lhk.

puhul pole muud konstateerida, et selle kahetsetskimne aasta jooksul, mis möödunud kirjastuse startimisest, ei ole pessimistide arvamised olnud õigustatud, kuid optimistide arvamised ehk äärmisel juhtemisel pöisnud oma raamides.

Mis puutub mina romaani, siis on see loogiline järeldus minu senisest Tartu-teiikli teostest. Nagu elu ei sesistanud, nii sunnib end ka kirjanduslik looming oma jätkuvuses peale. Uus romaan erineb varemistest, kuna see on käsitlusvõisli — rohkem realistlik. Selle tingib ehk romaanis keskselt kasutatud päevikuvorm, mis peab kajastama, kuidas esimese põukogude okupatsioonl aja argipäev avenes meie kodumaal ja eriti ülikooilinnas Tartus. Ma ei taha ütelda, et see oleks ainult ajaromaan ega ka mitte nentida, et see oleks iskiute romaan, need mõlemad elemendid sulavad kokku ja viivad tagasi läinud aega ja selle mecleoludesse."

— Kas peame sellest kõigest järeldama, et Tartu-tsükkel pole veel lõppenud, et selleie tuleb veel järge?

— Iga romaan peaks olema lõpetatud nii, et ta võiks ka viimaseks jääda, muul juhul pole aine lihtsus saavutatud. Ka antud juhuiil võiks teos viimaseks jääda, aga kuna ei ole teemaks mitte ainult grupi inimeste, vaid Tartu kui terviku saatus, siis võib ju kujuneda nii, et aine jätkuvus sunnib end veelgi peale, ja romaani edasine hulg on mõeldav näiteks saksa okupatsioonlaja meeleolude raamistuses.

— Mis muud on eodata sügisese kirjastushooaja ühenduses?

— Osaiiselt on selle algus juba näha. Suvel ilmus Arvo Mägi esikluulutuskogu "Regivärsid" ühenduses autori 50 sünnipäevaga, ja selle teose aktuaalsus peaks veeiji jätkuma. Samuti tuli äsja trükipresside alt A. Rannelei neljas luuluituskogu "Kuiv hõligus", trükitehniliselt muidu de üks meie kaunemaid väljaandeid. Eilsel on lõhemal ajal tulemas laste- ja noorsoomaatuusarjas Aksel Valgma "Metsarahva lõbusõit" R. Kiiviti õnnestunud ja lastepäraste illustratsioonidega."

— Kuidas on lood laste- ja noorsookirjanduse rinnel üldiselt? Kas alarmisignaalid, mida kuuldud, peavad paika?

— Tõsiasi on ju see, et vahepeal asutati USA-s laste- ja noorsoo kirjanduse probleemi lahendamiseks koguni eri kirjastus, mida hoameelega tervitatame, lootuses et selle spetsialiseerumise läbi võidakse küsimus otstarbekalmalt lahendada. Lootes selleiiei, et võinud me selmisel aastal selles zhaanris midagi kirjastamiseie, et mitte turgu kiilustada. Nüüd on aga selgunud, et kava ei olnud teostatav ja ei sissc tulmud tellimiste arv ei katnud kaugeltki kulusid. Et käesleva aasta jooluks meie noor lugjaskond ei jääks hoopiski uudisraamatuta, va võtsime kovasse A. Valgma raamatu, milline tundub olevat suurepärane teos, sobiv nihästi nooremaile eitelugemiseks kui suuremaile eneetele, kellel lugemiskunst juba selge. R. Kiiviti illustratsioonid on onnestumud ja laetekohased."

— Uudised puhtilukirjanduse alalt?"

— August Mälk on lõpetanud oma uudisromaani "Kevadine maa", milline on praegu trüüis ja ilmub novembris. Juba ainigi poolest peaks see kujunema üheks huvitavamaks sündmuseks meie kirjanduslikus elus. Koos selle raamatuga lõpeb meie poolsari ning kuulutatakse välja uus kava. Ka selle ilme on juba selgunud ning tõotab mõndagi huvitavat, vöib-olla isegi cotamatut, kuid sellest on liiga vara rääkida."

Protest katsete vastu sumbutada vabadusvõitlust

NEW YORK (YES) — Eesti Rahvuskomitee juhatus võttis oma viimasel koosolekul range seisukoha USA riiklikes asutustes viimasel ajal esineva tendentsi suhtes, pidurdada eksiilgruppide kommunismivastast aktiivsust. Seoses sobituste otsimisega Moskva valitsusega, on äkiteise järele toimunud rida sammuie, mis otseselt puudutavad eriti Balti päriitoluga Ameerika kodanlikude rahvuslikke valisvõitlusi. Viimaseks ja kõige raskemaks sammuks on toetuste äravõtmine Balti raadiosaadetelt, mida juba kaheksa aasta jooksul on Madridist suunatud Eestisse, Lätisse ja Leedusse. Eestlaste osas see puudutab Eesti Vabaduse Hiiide raadiot, mille jatkumine järgmisel aastal on küsimusmärgi all.

ERKU juhatus avaldas omapoolse motiveeritud seisukoha Balti päriitoluga ameerikiaste anti-kommunistiiku tegevuse küsimuses, eriti üksikasjaliselt seisukoha võtts raadiosaadete alal.

Märgitakse, et näiteks Andrikas ja Aaslas toetatakse Ameerika maksumaksjate kulul, kaasa arvatud eestlased lätlased ja leedulased, kokku umbes miljon ballast, vabadust ja iseseisvust praktiliselt igale tundmatule külale. Samal ajal katkestatakse side Ida- ja Kesk-Euroopas N. Liidu imperialismi ikke all olevate vanade kulturrahvastega.

Madridist okupeeritud Balti riikidesse suunatavad raadiosaated on nii mõjuvad, et neid Nõuk. võimu poolt ka praegu segamisjaamade abil püüdiakse teha mittekuuldavaks, samal ajal kui välisministeeriumi enda ametikud raadiosaated takistamata läbi lastakse. Mis puutub eriti Eestisse, siis peab arvestama, et N. Liidu põhjaosas, alates Balti meeret kuni Urali mägestikuni, on mitu miljonit Soome-Ugri rahvusgruppidesse kuuluvat elanikku, kes on Eestiga ühenduses, mille tõttu testikeelsete kommunismivastaste raadiosaadete mõju ulatab kaugele üle Eesti piiride. Neid raadiosaateid kuulatakse ka Soomes.

Vaatamata praegustele sobitustele otsingutele N. Liiduga, ei tohiks üle pariis visata Ida-Euroopa ja eriti Balti rahvaste traditsioonilist sõprust Ühendriikidega.

ERKU juhatus on veendunud, et anti-kommunistiike raadiosaadete jatkumine on Ühendriikide huvides, seda veel eriti kaugemaie tuleviku perspektiivis, mispärast Rahvuskomitee peab tarviilikuks, et anti-kommunistiike raadiosaadete takistamatuiks jatkumiseks kõik võimalised lunakse.

Rahvuskomitee seisukohast on informeeritud vastavate ametivõimude esindajaid Washingtonis, D. C. Samuti on saadetud ja saadetakse väljа ringkirju meie sõbralikele ringkondadele, milles selgitatakse meie seisukohti, ning on põõrdutud vastavate isikute poole ametiasutustes ning Kongresis toetuse saamiseks. Neid ringkirju on võimalik Rahvuskomitee büroost saada igaühel, kes soovivad oma kohaliku rahvasaadiku kaudu seda küsimust toetada.

Kadunud teadlane...

alg. 1. lhk.

ilmselt ta läks ile piiri juba mai lõpul — ida suunas. Kõik kõneleb selle poolt, et telegramm Kopenhaagenist oli vaid võitsitud suitsukate.

Võib veel lisada, et Hamani isa oli saatkonnasekretäriks viimati Kopenhaagenis, kust ta Eestisse tagasi kutsuti baseede ajal a. 1939. Artur, tema poeg, käis Kopenhaagani keskkoolis ja hiljem kaks aastat Beskovi gümnaasiumis Stockholmis, kooli lõpetas ta aga kodumaal Jakob Westholmi gümnaasiumis. Kui venelased Eestis võimu üle võtsid, küüditati perekond juunikuüditamisel ja isa võitis teadmistusel. Ta oleval Kusagil Siberis surnud. Ema, elukutselt arst, olevat aga okup. Eestis tagasi.

Ta on jutustanud Stockholmis, et ta küüditatses Kirovi oblastis otsustanud iga hinna eest lääne pääsemiseks — ta olnud seal aktivist. Ta lükunud valejuhetegra raudteel Eestisse ning elanud paar aastat Riias valenime all, sõites tihti Tallinna vahet spekuleerimiseks ja rahamuretsemiseks.

USA värbab "emigrante"

alg. 1. lhk.

ta ka AP omaagest kaasöölist Gustav Svensson, kes oli ühtlasi tutvusi rootsi valitsusringkondadega. Reedey tahtnud, et Svensson meelitaks kõrgemaid riigiametnikke Reedey vilassesse Lidingöl ja Hamani seletab, et ameerlikaleti olnud kavas korraldada rootslastele "orgiaid", hellindistada neid vihnastunud olekus ja pärast seda sundida neid hakkama USA agentideks. Svensson olevat aiguses keeldunud kuid siis ähvardanud Tom Reedey teda vallandamisega, mispeale nende vahekord paranes. Svensson saadeti AP ülesannetes Moskvasse ja Hamani konstateerib, et "ilmselt suunlti teda alistuma". Siinjuures võib märkida, et Svensson tõepoolest tõstas Moskvas üks aasta, mispeale N. Liidu võimud keeldusid tema peatushuba pikendamast, ilma et seda mingil viisil oleks motiveeritud.

Reedey kohta kirjutab Hamani, et ta oli USA armeeteenistuses, kes üldse ei tegelenud ajakirjandusega. "On ju üldiselt teada, et paljud ameerika luureteenistuse agendid saabuvad saleja Stockholmi selleks, et organisatsioonile nõukogudevastast tegevust", kirjutab Haman ja lisab juurde, et siia olevat saadetud terve rida eesti natsionaaliste ka Ameerika Häälest.

Lõpuks kriipsutab Haman alla, et tema edasise viibimise Rootsis teinud võimatuks "jälitajad" USA luureteenistusest. "Ma igatsesin tihti kõika järgi, kus ma saaksin hingata vabalt ja kartuseta minu jätkata oma teadusliikku tööd. Ainukeseks ülejäänud võimaluseks kujunes minu suureks õnneks minu endine kodumaa", konstateerib Haman.

Nii Gustav Svensson kui ka Associated Press lükkavad kategooriliselt tagasi Hamani poolt esitatud süüdistused ja märgivad, et tegemist on puhtakujulise valejõmpsamiaga. Gustav Svensson tõonitab, et ta isegi ei teo, kes selline Hamaninimeline eestlane on. AP juhataja Wes Gallagher rõhutab, et uudistebürool ega selle kaastöölistel pole mingit kooskõlastõd USA valitsuse ministeriumidega.

Uks Hamani poolt esitatud n.n. "agentidest", kolonel Villem Saarsen toonitab "Dagens Nyheteri" järelepärimisele, et kuigi ta on naermapanevalt naiivne ja lisa 9 juurde, et venelased võivad ju kirjutada mida nad tahavad ilma, et temal või ühelgi teisel oleks võimalik seda kuidagi tõaksmata. "Sajad inimesed tunnevad mind siin Rootsis ja teavad, et mul ei tuleks mõtteseegi tegusseda nõnigisugune agendina", rõhutab kol. Saarsen "Dagens Nyheteile".

Öiendus

EPL-e 15. okt. numbris avaldatud sõnumis "Raamatukuu novembris" on trükiviidate aralangemine kohmandas kärpes põhjustanud segadust lõigu viimaseiaiises, mis tuleb lugeda järgmiselt:

Kirjanik Karl Ristikivi kõneleb Valve-Liis Uibopuu kirjanduslikust tegevusest ning pr. Leonard Rõõmer-Kruus loeb katkendeid Valev Uibopuu "Kahju lõinud aegadest", millele järgneb muusikaline osa.

Leinateateid

Kanadas, Sault Ste Maries surri peaaju rabanduse tagajärjel endine Tartu ringkonnakohtu liige Erich Vadi, 64 aasta vanuses.

Trentonis, Kanadas suri 2. oktoobril Marie Bester. Kadunu sündis Pärnus 2. juunil 1878 aastal.

Viljandis suri 13. septembril diplims. Johan Kusik. Kadunu sündis Tartumaal, 2. detsembril 1886 aastal.

Perthis, Australias suri 16. septembril August Pärtel, sündinud Olustvere. 1912 aastal. Samas suri Juhan Otto.

Hohaliõ elu

STOCKHOLM

Tänuavaldus

Minu sõudamiik tänu kõiglie, kes mind minu tähtpäeval õnnesoovide ja kinkidega ülitastasid.

V. Sõjamägi

Lääniaste ühtu

Järjekordselt neljas lääniaste koosviibimine toimub laupäeval, 9. novembril algusega kell 18.30 Stockholmi Eesti Maja kõhbirumes, Regeringsgatan 24, 2 tr.

Osavõtumaks Kr. 21:— iskult, millesse arvatud peale ruumide läii ja esineejate tasu rikkalik õhtusöök ühes vaadiõlle, mahajoogi- ja kohvi küpsistega. Lõbusaid lauluhelindeid esitab meie operetiprimadonna pr. Mari Kamp. Tants kiaveri ja bajaani saatel. Raamatukuu puhul väike katse eesti kirjanduse tundmises, kus auhinnaks ühe eesti kirjaniku teos. Möödunud aastal lääniaste õhtul vändatud värvifilmi demonstreerimine. Ka käesoley õhtu filmitakse. Osavõtta soovijali registreerida hiljemalt 5-ks novembriks telefonidel 45 66 50 (pr. Sander-Jõffert) ja 88 45 43 (Kõgisto) õhtuti kl. 18—20. Araütlemise korral palutakse sellest teatada vähemalt 6—8 tundi enne algust, ex. vältida arusaamatusi petrenaise poolt toldu arvestamisel.

Kõikidele meie senistest õhtuist osavõtnuile, samuti ka uustulnukaile üüleme südamlik teretulemast!

Hiidlased — ärge unustage, et kuulute ka lääniaste perre!

Korraldav toimkond

UPPSALA

Pimlõõtu

20 oktoobril kell 16.00 toimub Eesti Kodus, Geijersgatan 8 filmiõhtu skm. A. Ilvese osavõtul. Kavas filmid: Eesti skautluse 50. a. juubeli tähistamine Rootsis, Eesti skautide reis Ameerikasse suvel 1962 ja Matk tõnapäeva Palestiinasse. Pilettiinid koos kohviga kr. 3:—, õppivale noorsoole kr. 2:—. R.ohkeravulist osavõttu loodab:

Uppsala Eesti Gaidi- ja Skaudisõprade Ringi juhatus

Black Joe päevaraamat

PIHTIMUS

NB. Black-Joel oli juubel. Pihtimus on juubeliõrgne mõtisklus . . .

Toim.

MEIE, PROTESTANDID, oleme õnnepurikad, sest meie ei tarvitse presesti juurde minna ja jutustada temale üksiksajaliselt oma patte ning väärtegusid. Muidugi — sellest on tadd mõlemal kahju, sest mõnigi patt on nii kuradi magus, et selle üksiksajaliik ücenutamine on veel omakorda nauding. Järelnauding. Ja nagu kirjanduslikult öeldakse. Pihtimust kuulavale presestile aga võib see olla eelnauding kui tal hetkel puudub patt, mida kahetseda. Saab idee, läheb ja teeb, pärast kahetseb ja ongi puhas. Nautinud ja puhas korraga.

MEIL AITAB SELLEST kui iseenesele mõttes tunnistad, et oled patukott, kõivatu ja paha inimene. Hädapärast aitab seegi kui seda tunnistad omaenda mina ees. Ja mul on seda teha hõlbus, kuna mu teine mina on Valge Joe — kuldne ja sõbralik inimene — kes harva noomib ja veel harvemini vihastab.

NONDA MA SEISANGI Valge Joe ees, pea maas ja teatan, et olen keeranud igavest pahna kokku, tõmud halba endale ja teistele ligeoisteie. "Mis sa siis tegid?", küsib Valge Joe osavõtlikult. "Mis sa üksiksaju parid, ega sa katoliku preester pole", türgun vastu, "lihtsalt tegin ja väga halvasti tegin". — "Miks sa tegid?", küsib Valge Joe. "Miks? Miks? Noh, kes osakab selliisele lollile küsimusele vastata. Lihtsalt tegin. Sa tead kuidas pattu tehakse — vaim ei saa lihast jagu ja patt ongi valmis."

KÜSIB VALGE JOE, mu teine mina: "Kas siis sinul oli ka nii, et vaim ei saanud lihast jagu?" — "Ei", hakkan ma nüüd aga anaüüsima, "minul oli siisti see asi vastupidi. Minul oli nii et liha ei saanud vaimust jagu. Liha ütles, et lase aga kõik saavad sõbrad nala saad lse ka . . . Saim aga ütles, et lõpp naljal ja ei ole nilsugust asja. Patt seisab tegelikult selles, et vaim võitis."

"SA OLED NII KEERULINE ja komplitseeritud nagu Sõdertälje kringel", ütleb Valge Joe. "Sa ütled, et oled teinud pattu, mis tegelikult ülda patt ei ole ja nüüd tuled kahetsema. Kas sa südames ülrise kahetsed?" — Ma pea langeb veel madalamale ja ma pean talle ausalt tunnistama, et ma tõepoolest ei kahetse. "Miks ma siis pidanuks tegema kui pärast kahetsen."

"JEERUM — JUTIKAS", laotab Valge Joe ahastades käsi, "seleta siis ometi mõdagi — niisugune segadus on hullem kui patt." Kuidas ma seletan, laotan ka mina käsi, aga mõttes: "Vaata", ütlen ma siis, "mõnikord on sihukesi päevi, kus sõbrad — tõelised sõbrad ja need, kes ütlevad, et nad on — tulevad ja räägivad komplimente, valetavad. Räägivad nagu oinad ja ise kuulad nagu teine olnas. Valetamine on juba patt, nagu ka ise tead, eks ole?. . . Inimesest tõhk kõike head räägida siis kui ta on surnud. Kuulaja ei tee mitte väljagi, ei keera kirstus kõhuli, nagu vahest ähvardatakse. Pane nii paksult kui tahad . . ."

"NONDA, ET SIIS SÕPRADE PÄRAST", noogutab Valge Joe mõistvalt peaga", "et vältida sõpru patustamast . . ." — "Neh", ütlesin mina ja mu teine mina õnneks ei küsinud, et kas see "neh" oli tõde või vale.

"IGAL JUHUL OLE ETTEVAATLIK", ütleb siis Valge Joe väga tõsiselt, "ühel mehel on juba varem nõmoodi halvasti läinud. Sa tead jürkat, kes tuli Põrgupõhjale peremehelks kaubaga, et pärib hingeõnnistuse ainult siis kui teeb seda, mis ta usub. Noh, ja sa tead, et siittab mu pead, ütlen parem, mitmes seltsis sa juhatuseliige oled?".

"UHES". Ma lasceksin pea veel madalamale, aga rohkem ei lähe.

Boräslaste kontserdikülakost Hälsingborgis

HALSINGBORG (EPL) — Borási segakoori ja naiskoori ühine kontsert Hälsingborgi "Savoy" hotelli ruumides möödunud nädalavahetusel oli toonud kokku arvuka kuulajaskonna. Kuj küllaldsed ilmuisid saali, tervitas neid Hälsingborgi Eesti Ühingu nõuel E. Perjus, kes tegutses ka teadustajana. Segakoor kandis seejärele E. Tarjuse juhatusel ette rea laule mis näitasid laulja-te hoolikat ettevalmistust ja koorijuhi pühvat tööd. Kuulajaskonna soovil tuli korrata laulu "Toomed", mille sõnastus helidesse valatuna viis mõtted meie kaunile kodumaale. Kiiduavaldused iga ettekande järele olid hoogsad ja elavad. Kontserdi esimeses osas esines ka solistina hälsingborgiane pr. M. Lukki, keda saatis klaveril E. Peterson.

Järgnevalt esines naiskoor, saamuti hoogsalt ja hästi, kusjuures paistis silma üksiikute häälegruppide ühtlus. Kontsert lõppes segakoori ettekannetega, milleks: laulu pl. H. E. U. esimes H. Ödõlk pidas küllaliste nende vaeva eest tänukõne, andes ile lilli. Temale vastas Borási koori esimees Ed. Aas.

Kui kontsertosa läbi, asuti ühiselt kohvilauadude juurde, et koos külalistega aega viita. Kooslviibime juhatati sisse ühislauluga "Kui Kungla rahvas kuidsel a'al . . ." Göteborgi ja Borási skautidest koosneva tantsuorkestri saatel algas tants mis kiskus kõiki kaasa. Tantsude vahepaiguiiel esitas Ahto Jõnotov saksofoni koolo ning twisti demonstreerisid pr. Välja koos dirigendi pojaga. Nagu kooselejad võisid veenduda, polnudki see moodne tants nii vastuvõitmatu nagu vahel on väidud tähele panna TV-ruudus. Lõsaks esitasid orkestrimehed veel mitmeid vahepalasid mis kõik leidsid sooja vastuvõttu. Kontsert jutus "Ühendatud Rahvaste Liidu (UNO) peatmarkide arvud", "Eesti filatelia vanaisa Harry A. Maini mälestusel," "August Veri eesti nelliboklidel kogu", "Arvid Vilms kirjutab "Eksliibriste kogumisest", A. E. Pensa "Dag Hammarskjöldi veaga margid", Hans Kröhström "Eesti Filatelistide Ühingu Rootsis tegevusest", Johannes Vinnal — "Ungari 1956 gaudud margid kommunistiiku okupatsiooni ajal", R. Tarvas "Eesti Punane Rist markidel", Margaret Cardozo "Eesti Filatelistide Seltsi eriümbrikud". Peale selle rohkesti informatsiooni filatelistide tegevusest ja teateid, oiles sisukamaks senini ilmunud "Eesti Filatelist" numbritest. Tellimiste aadress: A. E. Pensa 659 E. 29-th St. Paterson 4, N. J. USA.

ZRAAMATURIIUL

BERNARD KANGRO "KIVISILD" ILMUS

Lundis ilmus 11. sept. Bernard Kangro uus romaan "Kivisild". Teos on jatk tema varasematele, n.n. Tartu-tsükli romaanidele. Seekordses teoses on ajatasust tugevamalt välja tõstetud, kuna tegemist on meie isesciivsuse hävigut kirjeldava periioodiga, s.o. baaside ajajärgu ning esimese kommunistiiku okupatsiooniga. Viimase kujunemist kirjeldatakse peategelase päeviku näol, millele osa on keskseks kogu teoses. Selleit kerkivad huvitavaina esile elu väiksed detailid, mille tähendusrikkus aga suur, sest sellest ongi kootud elu lai kangas. Romaani tiikirjanduslik sündmustik on üiles ehitatud autori varasemaist romaanidest tuntud tegelaste siseelu psühhoologiilisele vaatluseie. Teos jatkab selle vaatlemist, kuiiest, või telsest inimesest, sai väiiselt ja otsustavalt muutunud olukorrades. Eelkõige on raamat haarav iisa meie kodumaa saatusaastate kujutamiseie, kuna siin esmakordia vaadeldakse eestkätt kulturuielu muutumist ja murranguid ajasündmuste iaine all.

ETTEKANNE EESTI PAGULASKIRJANDUSEST SOOMES

Helsingis oktoobri algul peetud Soome Kirjanduse Seltsi koosolekul pidas mag. Kauko Kare ettekande eesti pagulaskirjandusest ja selle keskustest Rootsis. Kaasaolnud kinnitavad, et ettekanne andis selge pildi meie kirjanduse kvantitativsest iaiusest ning selle vaimsest jõust, niisama selle uuenemistendentsidest ja püsimisest ajatasemel. Ettekannet iseloomustas soe ja siiras suhtumine eestiiase probleemidesse. Seda oli kuulama tulnud kõenaike hulk silmapaistvaid soome kulturiitegelasi, nagu näit. professorid Martti Kapula, Lauri Hakuinen, Matti Kuusi, lektor Niinivaara, laulja A. Similä ning rohkesti noori üliõpilasi. Mag. Kauko Kare sooritas tetaavasti paar aastat tagasi ringreisi Rootsis, eesti pagulaskulturiiegiga tutvumise eesmärgil, küiastades kõiki meie suuremaid keskusi ja esinedes ka ise ettekannetega.

AUGUST MALGU ROMAAN "KEVADINE MAA"

on järgnuiseks teoseks Eesti Kirjanike Kooperatiivi kirjastuiskavas pärast B. Kangro romaani "Kivisild" ilmumist. Raamat on praegu Lundis trüüis ja ilmub novembri teisel poolel.

"EESTI FILATELIST NR 9

New Yorgis ilmus järjekordne eesti filatelistide ajakirja (Nr. 9) number väga sisukana ja mahukana, kokku 72 lehekülge. Selles leidub pikemaid kirjutisi: soome filatelistilt kol-ln. Rainer Ahonluselt — "Postilennud Tallinn-Helsingi talvel 1920 a.," H. T. kirjutab "Eesti markide fantoomväljaanded", August Veriit on ülevaade "Eesti nelliboklid", Peeter Juurik kirjutab ainel "Eesti lenupostmargid rahvusvahelises uurimisel", A. E. Pensa kirjutab — "Eesti margikogud USA muuseumis", Peeter Juurikult on kirjutiiekeelsete kommunismivastaste raadiosaadete mõju ulatab kaugele üle Eesti piiride. Neid raadiosaateid kuulatakse ka Soomes.

Vaatamata praegustele sobitustele otsingutele N. Liiduga, ei tohiks üle pariis visata Ida-Euroopa ja eriti Balti rahvaste traditsioonilist sõprust Ühendriikidega.

ERKU juhatus on veendunud, et anti-kommunistiike raadiosaadete jatkumine on Ühendriikide huvides, seda veel eriti kaugemaie tuleviku perspektiivis, mispärast Rahvuskomitee peab tarviilikuks, et anti-kommunistiike raadiosaadete takistamatuiks jatkumiseks kõik võimalised lunakse.

Rahvuskomitee seisukohast on informeeritud vastavate ametivõimude esindajaid Washingtonis, D. C. Samuti on saadetud ja saadetakse väljа ringkirju meie sõbralikele ringkondadele, milles selgitatakse meie seisukohti, ning on põõrdutud vastavate isikute poole ametiasutustes ning Kongresis toetuse saamiseks. Neid ringkirju on võimalik Rahvuskomitee büroost saada igaühel, kes soovivad oma kohaliku rahvasaadiku kaudu seda küsimust toetada.

Toronto-tudengid Prantsusmaale

TORONTO (EPL) — Möödunud nädalal s-õltsüli Torontost kolm eesti maisiliõpilast Euroopa ülikoolidesse jätkama oma õpinguid.

Toronto ülikoolis kunstiajaloo ja archeoloogia alal õppivad üliõpilased Kaarri Kullango ja Helle Raimat sõitsid New Yorgi kaudu Prantsusmaale, kus ühe õppeaasta õpivad oma erialal Sorbonne'i ülikoolis. Samal ajal lendas Strasburgi Toronto ülikoolis keeli õppiv Rutt Voltre, sõitades seal ühe õppeaasta jooksul õppimist moodsate keelte alal.

SIIT JA SEALT

● USA Fort Siilsi kahurväe ohviseride kooli õpetajas teise leitnandi kraadiga üliõpilane Tõnu Parming. 104-st lõpetajast ülendati lõpetamisel ohvitseriks kohe vaid 30.

● Riina Krusvik, Helsingborgi-eestlanna, kes Rootsit esindas rahvusvahelisel ludusvõistlusel Los Angelesis, saabus New Yorpakkumisi, ei ole ta veel otsustanud, kas ta jääb USA-sse mõnecks ajaks või sõidab tagasi Stockholmi kus tal on pooleli ülikooliõpingud. Ta oli küllaiseks eesti üliõpilaskonna akadeemilisel ballil Waldorf Astorias.